

Sobre l'etimologia de «Formentor» i «Formentera»

Andreu Salom i Mir

L'etimologia dels topònims *Formentor* i *Formentera* ha estat sovint motiu de controvèrsia entre els filòlegs. La línia tradicional, representada per A.M. Alcover i F. de B. Moll, assegura que ambdós mots provenen del vocable *forment* (blat, gra). Així, tendriem que *Formentor* derivaria del llatí *frumentum*, del qual deriva *forment*, i *Formentera* ho faria, al seu torn, de *frumentaria*, terra de forment¹. Tot i que Formentor no produeix blat, i Formentera ben escassament, s'hauria fet veure que, en temps força reculats, s'hi hauria collit abundantament el dit cereal.

Altrament, Joan Coromines, en els seus esbrinaments filològics, atribueix l'origen dels dos noms a *promontorium*, *promontoria* (promontori, cap), que haurien donat lloc a *Formentor* i *Formentera*, respectivament. Explica, l'esmentat estudiós, que els navegants àrabs de la Mediterrània, en els segles VII i següents, aprengueren els dos noms llatins dels dos

llocs balears citats amb p-, i els anaren mudant en f-, seguint la tendència de l'àrab que, cap al segle X, anà convertint la p originària en f. El trasllat de la r i el canvi de *-toria* en *-tera* (el de *-torium* en *-tor* és més lògic) respondria igualment a d'altres fets de fonètica històrica aràbiga. Tendriem, per tant, *Promontorium* > *Fromontorium* > *Formentor*; i *Promontoria* > *Fromontoria* > *Formentera*².

La interpretació del Mestre Coromines sembla la més plausible i convincent. Cal asserir, doncs, que el terme *promontorium* > *promontori*, que precisament significa 'altura considerable de terra, especialment la que avança dins el mar', és el ver antecedent de *Formentor*, indret amb els seus espectaculars espadats; de la mateixa manera que *promontoria* seria l'antecedent de *Formentera*, illa on trobam les terres altes de la Mola de Formentera (promontori oriental) i del cap de Berberia (promontori occidental).■

1 Antoni M. Alcover – Francesc de B. Moll, *Diccionari català-valencià-balear*, tom 5, p. 988.

2 Joan Coromines, *Onomasticon Cataloniae*, tom IV, pp. 257 i 258.